

*С. Сокульська, директор
Калуської централізованої бібліотечної системи,
Івано-Франківська область*

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ В ЖИТТІ МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ

Є в Калуському районі на Івано-Франківщині мальовниче село Томашівці-2 (Кам'яне), а в ньому – сільська бібліотека. Кожний, хто переступає її поріг, поринає в чарівний світ книг. Невеличке, але затишне приміщення з міні-музеєм, прикрашене панорамою бойківських краєвидів, предметами декоративно-ужиткового мистецтва минувшини та нового часу, автентичними зразками національного одягу з «бабусиною скрині», відзначається неповторною атмосферою.

Очолює бібліотеку фахівець із 30-річним бібліотечним стажем Надія Дмитрівна Луців. Доброзичлива, сумлінна, справжній ентузіаст бібліотечної справи вона безмежно любить своє село, робить усе, щоб життя навколо неї виривало, було цікавим та змістовним. Її професійне кредо: йти в ногу з часом, відчувати все нове, оперативно реагувати на всі потреби людей. Під орудою Н. Луців бібліотека стала рідним домом для односельців – від школяра до пенсіонера. Тут можна почитати книгу або газету, поспілкуватися, цікаво провести вільний від повсякденних клопотів час.

Бібліотека обслуговує понад 500 користувачів та організовує свою роботу, виходячи із соціальних та життєвих потреб кожного члена громади. Цьому сприяє тісна співпраця з сільським головою Богданом Безруким, виконавчим комітетом сільської ради та депутатським корпусом.

Книгозбірня впевнено виступає посередником між жителями села та місцевою владою, забезпечуючи «прозорість» прийнятих нею рішень. У бібліотеці створено «Банк пропозицій місцевій владі», в її інформаційному центрі в окремих папках-досьє зібрано рішення виконкому, постанови сесій місцевих рад, розпорядження сільського голови. У місцевої громади користуються популярністю матеріали з найактуальніших питань сьогодення: «Економіка району», «Охорона здоров'я», «Соціальний захист малозабезпечених сімей», «Запобігання торгівлі людьми», «2010 – Рік ветеранів Великої Вітчизняної війни», «Діти війни», фактографічні дані про діяльність установ, організацій, що діють на території села.

Н. Луців систематично інформує односельців про нові надходження з питань діяльності органів місцевого самоврядування, змін у законодавстві України. Актуальними і корисними є матеріали рубрики «Майбутньому пенсіонеру», де зібрано нові законодавчі документи щодо пенсійної реформи. Книжкова полиця «Фонд соціального захисту повідомляє» знайомить мешканців села зі змінами в соціальній сфері, пільгами для різних груп населення. Тут представлено зразки документів для оформлення субсидій, допомоги на дітей тощо. Завжди викликають інтерес ві-

домості, акумульовані в розділі «Служба зайнятості інформує», з яких відвідувачі можуть дізнатись про вакантні місця на різних підприємствах, в організаціях Калущини та області.

Зосередившись на основних, найважливіших інформаційних потребах громади, бібліотека визначила одним із пріоритетних напрямів своєї роботи надання інформаційно-консультативної допомоги конкретним групам жителів села, особливо молоді, людям похилого віку, безробітним та малозабезпеченим. Враховуючи життєві потреби, стан душі, погляди кожного жителя, Н. Луців шукає індивідуальних підходів у роботі з ними, і це створює їй авторитет доброго й мудрого порадника.

Така багаторічна послідовна праця дає свої результати, і сьогодні бібліотека стала центром духовного спілкування місцевої громади. Свідченням цього є той промовистий факт, що, коли кілька років тому постало питання про закриття бібліотеки через аварійний стан її приміщення, Надія Дмитрівна зуміла захистити цей сільський осередок духовної культури – чи не єдине місце, де кожний мешканець може реалізувати своє конституційне право на вільний розвиток особистості.

Зібравшись на сільський схід, громада вирішила звернутися до керівників району з пропозицією зберегти бібліотеку. Люди висловили свої переконливі аргументи, нагадавши, що ще в давні часи фараони і царі шанували бібліотеки, пишалися ними, піклувалися про них. І сьогодні в Україні прийнято Закон «Про бібліотеки і бібліотечну справу», постанову Уряду «Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення публічними бібліотеками в Україні», а ще є професійне свято, проголошене Указом Президента України, – Всеукраїнський день бібліотек.

Рішення сходу мешканців села було підтримано сільським головою, який із розумінням підійшов до розв'язання цієї проблеми. За його ініціативою, постановою сесії сільської ради бібліотеці було надано приміщення колишньої ветеринарної лікарні. З сільського бюджету виділено 10 тис. грн. на проведення ремонту. Не було байдужих і серед мешканців села. Підприємці М. Кузь, Є. Возняк, П. Кравець, В. Тимків безкоштовно завезли будівельні матеріали та виконали внутрішні роботи. Допомогали на будівництві жителі села різного віку. Відділом культури райдержадміністрації та центральною районною бібліотекою було виділено 5 тис. грн. на придбання обладнання. Левову частку коштів – близько 9 тис. грн. – внесла і завідувачка книгозбірні.

Відкриття бібліотеки в новому приміщенні 8 грудня 2008 року стало святом для всіх жителів села. Глибоко зворушений такою подією, голова

районної ради В. Прокопів сказав: «Я вражений всім, що тут побачив. Скільки ентузіазму в цієї жінки! Збережена бібліотека так потрібна наступним поколінням. Коли хотіли знищити націю, починали з духовності. Я радю з того, що наша духовність нами збережена, що бібліотека відродилася». Цей приклад вселяє віру, дає позитивний імпульс не лише бібліотечним працівникам Калушини, але й жителям регіону.

У користувачів бібліотеки є впевненість у тому, що тут їх зрозуміють, дадуть пораду, відповіді на запитання, які їх хвилюють. Особливо це важливо у сільській місцевості, де немає соціальних служб, відповідного зв'язку, телефонів довіри.

Сьогодні в бібліотеці працює дієвий читацький актив. Пропозиції, зауваження користувачів, задоволення їхніх запитів аналізуються членами бібліотечної ради, обговорюються в органах місцевого самоврядування з тим, щоби робота бібліотеки задовольняла людей.

Цьому сприяють і соціологічні дослідження, маркетингові розвідки, що проводяться. За їхніми результатами, основними мотивами звернення користувачів до бібліотеки є: самоосвіта, любов до читання, бажання знайомитися з новими періодичними виданнями, інформація для навчання і роботи, правові проблеми, проведення вільного часу.

Інтерес до книги і преси постійно зростає. В умовах обмеженого фінансування задовольнити інформаційні потреби користувачів дуже складно. Завдяки використанню маркетингових підходів, технології фандрейзингу бібліотека одержує додаткові ресурсні надходження від спонсорів, благодійників, окремих громадян, центральної бібліотеки та бібліотек-філій ЦБС, релігійної громади, часопису «Нова Зоря».

Особливо активними у цій справі є священник о. В. Салій та його родина, які подарували бібліотеці близько 200 видань духовної тематики. Окремі друки надавали політичні партії («Батьківщина», «Свобода», «Наша Україна» та ін.). Дбає про оновлення бібліотечного фонду і берегиня книгозбірні – Н. Луців. Вона щомісячно закупляє літературу за власні кошти. Так, у 2010 році придбала «Енциклопедію народної медицини» у 2-х томах на 504 грн. та літературу для дітей на 1 000 грн.

У результаті акції «Подаруй бібліотеці книгу» до фондів бібліотеки надійшло понад 60 нових видань. Особливо активну участь в акції взяли користувачі В. Славінський, О. Сулима, Г. Онищук, М. Кузь, Г. Бубряк, Н. Попова та ін. Серед подарованих видань – кращі зразки української книги, а саме твори М. Андруссяка, Ю. Андруховича, О. Забужко, Л. Костенко, В. Нестайка, В. Стуса та ін.

Спільними зусиллями з місцевою громадою в бібліотеці с. Томашівці-2 сформовано значний інформаційно-документний потенціал, створено комфортні умови для роботи з книгою. У книгозбірні завжди багатолюдно, читачі мають можливість ознайомитися з новими виданнями, відвідати цікаві заходи, взяти участь у дискусіях за круглим столом тощо.

Розмаїтою тематикою відзначаються соціокультурні заходи, що проводяться в бібліотеці. Розповімо лише про деякі з них.

Батьківщина для кожного починається з рідної домівки, материнської пісні, рідної мови. Щоб посправжньому любити свій край, треба його добре знати, і саме такі знання є своєрідним містком, що єднає покоління. Враховуючи інтерес відвідувачів до подій минулого, бібліотекою ведеться копітка пошукова робота, метою якої є вивчення історії села, бібліотеки, відродження імен визначних діячів краю, збирання легенд, переказів старожилів тощо. В результаті цієї діяльності зібрано унікальні матеріали щодо історичного минулого та сьогодення бойківського села, його звичаїв, традицій. Все це знайшло відображення в альбомах «Історія села Томашівці», «Історія бібліотеки». Багато нових фактів було вперше представлено на презентації першого з названих альбомів, проведеної в рамках Дня краєзнавства. Інтерес учасників заходу викликали версії про походження назви села, розповіді про роботу товариства «Просвіта», події Великої Вітчизняної війни. Йшлося і про списки родин, які були вивезені на спецпоселення до Сибіру, на примусові роботи до Німеччини, а також про визначних людей села.

Вивчити та осмислити свою історію допоміг літературно-мистецький вернісаж «Передзвін віків». У період його підготовки було організовано конкурс на кращу творчу роботу: «Село моє – краплиночка на карті», «Художнє диво на полотні», «Краща страва села Томашівці». В музейній кімнаті зібрано документальні матеріали у тематичних папках «Тобі розкаже сива давнина, як край наш жив, боровся й розвивався», «Книга пам'яті», а також «стежками бойківського краю», присвяченій односельчанам – ветеранам війни.

Відродженню народних звичаїв, родинних традицій, зміцненню зв'язків між поколіннями сприяють заходи, які проводяться за народним календарем впродовж року, наприклад: благодійне свято «Через поле, через гай, іде наш Томашівський Святий Миколай», народознавча година «Ой на Івана, та й на Купала», краєзнавча подорож «Вулицями рідних Томашівців», конкурс на краще виконання колядок «Від хати до хати йдемо колядувати». Бібліотека активно залучає до народної творчості читачів-дітей. Їхня безпосередня участь у відзначенні національних свят виховує любов до землі своїх предків, рідної мови, України.

Одним із пріоритетів діяльності бібліотеки-філії є виконання соціальної і гуманістичної функцій, а саме: робота з користувачами похилого віку, самотніми громадянами, людьми з особливими потребами. З метою подолання їхньої замкнутості, забезпечення самореалізації та інтеграції в суспільстві щорічно проводиться цикл заходів «Спілкування для душі».

Широкого розголосу набула районна благодійна акція «Повір у себе», присвячена Міжнародному дню інвалідів, що відбулася в Будинку культури. В її підготовці та проведенні взяли участь керівники районної та місцевої влади, працівники територіального центру обслуговування одиноких та непрацевдатних громадян, священник В. Салій. Для присутніх прове-

дено презентацію книжково-ілюстративної виставки з оглядом літератури «Сильні духом».

Викликав інтерес і перегляд творчих робіт людей із фізичними обмеженнями «Краса, відчута серцем». Завідувачка бібліотеки ознайомила учасників з інформаційно-довідковими буклетами «Поради особам з обмеженими можливостями» та літературою про лікарські рослини, що використовуються в традиційній та народній медицині.

Калуська ЦБС має позитивні напрацювання в організації та проведенні різноманітних конкурсів, літературних акцій. У районній акції «Читацька громада Калушини за здоровий спосіб життя, добро і красу» книгозбірня с. Томашівці-2 отримала 2-е місце, а у районному конкурсі «Таланти мого села» стала переможницею серед бібліотек ЦБС. У Всеукраїнському конкурсі дитячої творчості «У вінок Кобзаря ми вплітаємо майбутнє» особливо відзначилися користувачі книгозбірні в номінації «Кращий малюнок до творів Кобзаря».

У центрі уваги сільської бібліотеки питання охорони природи. Сьогодні на теренах Калушини в результаті природних катаклізмів та людської небалості виникло багато екологічних проблем, які вимагають негайного вирішення. Своє завдання бібліотека бачить у тому, щоб відповідними заходами допомогти жителям села відчутти цінність і неповторність природи, що їх оточує. Різним групам читачів адресуються бесіди, інформаційні огляди літератури та періодичних видань, конкурси, вікторини, години поезії, приурочені до Дня довкілля, Всесвітнього дня Землі, Дня заповідників і національних парків.

Питанням стану природи бойківського краю, формування у користувачів бережливого ставлення до неї присвячувався Тиждень популяризації екологічних знань «Природа не терпить неточностей і не прощає помилок». В його рамках інтерес викликав екологічний калейдоскоп «З любов'ю і турботою до природи», що включав презентацію експозиції «В природі все буденне і святкове. І може, просто кажучи, – святе» та екологічну вікторину «Людина і природа».

Значна увага приділяється в бібліотеці розкриттю героїчного минулого краю. Зокрема, було оформлено

тематичну полицю «Доки живемо – пам'ятаємо», проводилися вечір-реквієм, урок історії, година пам'яті, вечір-зустріч «Вічно живі у пам'яті народній», «Подвиг, невідкладний часу», «Зорять у граніті вічні солдати, болями їхніми пам'ять жива».

Пам'ятним для бібліотеки був 2009 рік, коли відзначалася перша річниця її роботи в новому приміщенні. З цього приводу на її базі центральна бібліотека провела районний семінар на тему «Бібліотека – центр громадського життя і культурного спілкування», перед відкриттям якого священник В. Салій здійснив обряд освячення приміщення, побажав Божого благословення на збереження скарбниці знань для майбутніх поколінь.

У вступному слові голови районної ради В. Прокопів прозвучали слова глибокої впевненості в успішному майбутті храму духовності. Зокрема, він сказав: «Наше село має унікальну команду – місцева влада, церква, бібліотека і вся громада. Нам під силу все. Свідченням спільної, невтомної праці є наш осередок культури і спілкування. Сюди йдуть люди, щоб задовольнити свої інформаційні потреби, дізнатися, чим сьогодні живе Україна і світ».

Щирі слова вдячності звучали у виступах мешканців села. Зокрема, зворушливим був виступ місцевої поетеси Н. Атаманчук: «З дитячих років я та моя родина не бачили себе без книги. Ми всі радіємо з того, що сьогодні приємно зайти у відбудоване нове приміщення, яке зігріває нас своїм теплом. Я можу годинами знаходитись тут, не хочеться йти додому. Так вважають більшість наших односельців. І в цьому велика заслуга Надії Дмитрівни. Вона любить книгу, привчає нас до логічного читання, знає наші уподобання, що кому порекомендувати, спілкується з різними категоріями відвідувачів. Особливо тут побільшало дітей».

Атмосферою доброзичливості, добра і душевного тепла оточені всі, хто відвідує цей дивосвіт – бібліотеку. А нагородою для її завідувачки Н. Луців за відданість улюбленій справі стала Подяка голови районної ради.

*І. Пігур, провідний бібліотекар
Новомосковської центральної міської бібліотеки,
Дніпропетровська область*

ВІД ТВОРЧИХ ПОШУКІВ ДО ТВОРЧИХ ЗДОБУТКІВ

ПРИ Центральній бібліотеці м. Новомосковська Дніпропетровської області вже більше 20 років працює відділ літератури з питань мистецтва та культури. Його метою є активне сприяння розвитку творчих здібностей користувачів різними засобами художньо-естетичного виховання та освіти.

Склад користувачів відділу, в основному, становлять учасники і керівники гуртків художньої творчості та факультетів мистецьких напрямів, викладачі культурно-мистецьких і народознавчих дисциплін. Покращання матеріальної бази відділу дало змогу активно використовувати в роботі нові технічні засоби: